

גבעת התחמושת

"ירושלים האחרת – ירושלים של שלום"

מבוא

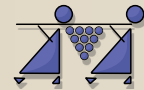

היחידה מוקדשת לקרב על ירושלים במלחמת ששת הימים. הקרב על גבעת התחמושת הוא אחד הקשים, הזכורים ממלחמה זו.

בדף המקורות הודגשו הכורח במלחמה וההוקרה לגבורת הלוחמים, ולצד זה הודגש שהניצחון הוא לא (רק) בהכרעה הצבאית אלא בזכות לריבונות בירושלים מתוך עמדה מוסרית ושחרת חירות, השואפת לקיים בה חיים של משמעות ושלום.

בכל אחת מארבעת היחידות המרכזיות (ארבעת ההרים) במערך השיעורים תמצאו שלושה פרקים קבועים:

"תיירים לרגע" – מידע בסיסי על האתר שבו עוסקת היחידה

מקורות לימוד ושאלות לדיון – ללמידה בחברותות

"נקודת תצפית" – שאלה או משימה שבמרכזה דיון ערכי או זהותי

צלם: ד"ר אבישי טייכר, אתר פיקוויקי

גבעת התחמושת

"ירושלים האחרת - ירושלים של שלום"

אחרי מלחמת ששת הימים הוסיפה נעמי שמר בית לשירה "ירושלים של זהב".
באותה עת, כתב מאיר אריאל (צנחן שהשתתף בקרבות על ירושלים) את "ירושלים של ברזל" עם מילים אחרות ללחן המוכר.
לפניכם/ בית אחד מכל שיר:

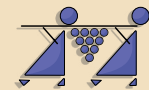
ירושלים של ברזל | מאיר אריאל

נפוצו כל גדודי המלך, צלף - נדם צריחו
עכשו אפשר אל ים המלח בדרך יריחו.
עכשו אפשר אל הר הבית וכתל מערב,
הנה הנד באור ערבים, כמעט בלד זהב.
ירושלים של זהב ושל עופרת וחלום -
לעד בין חומותיה ישפן שלום.

ירושלים של זהב | נעמי שמר

חזרנו אל בורות המים לשוק ולכפר,
שופר קורא בחר הבית בעיר העתיקה,
ובמערות אשר בסלע אלפי שמשות זורחות,
נשוב נרד אל ים המלח בדרך יריחו.
ירושלים של זהב ושל נחשת ושל אור
הלא לכל שיריה אני כנור.

תיירים לרגע

- מיקום הגבעה בצפון ירושלים, קרוב להר הצופים.
- היה בה מחסן תחמושת ירדני, ומכאן שמה.
- הייתה נקודת קרב מכרעת במלחמת ששת הימים.
- על הגבעה הוקמו אתר הנצחה ומוזיאון.
- כאן מתקיים הטקס הממלכתי של יום ירושלים.

ירושלים האחרת | מילים: יוסי גמזו, לחן: עמוס מלר

אהבתי מול בית הספר לשוטרים,
ומול אותה גבעת תחמשת דם ועצב
את כל פצעי החפירות כמו בתפרים,
חובש הזמן בתחבשות קרירות של עשב.
ובשוקי הצבעוני צועק הרחוב,
עברית צרודה כזאת וערבית נחרת
כשהעתיד על החשבון פורע חוב,
במפרעה לירושלים האחרת.
ירושלים, ירושלים, ירושלים של שלום.

- ? מה ההבדל בתיאור ההגעה להר הבית בין שני השירים? מי מגיע ולאן, בכל גרסה?
- ? מדוע אצל נעמי שמר "אלפי שמשות" ו"ירושלים של זהב" ואילו אצל מאיר אריאל רק "כמעט כולך זהב"?

- ? מה המאפיין המרכזי של 'ירושלים האחרת' לפי הבית הזה? אחרת ביחס למה?
- ? הקשיבו להבדל בין הלחן של הבתים לפזמון. מה ההבדל? האם ההבדל בלחן מתאים למילים? הסבירו.

לפניכם/ן שתי עדויות של לוחמים שהשתתפו בקרבות מלחמת ששת הימים בירושלים:

"נקודת תצפית" על גבעת התחמושת

דמיינו שעליכם/ן לתכנן סיור ב"ירושלים האחרת" בהוקרה ללוחמי ששת הימים. נקודת ההתחלה של הסיור היא בגבעת התחמושת, לאן תמשיכו את הסיור? בחרו אתר או שניים ונמקו את הכרעתכם/ן:

- ☐ **סיור פנאי והנאה:** שוק מחנה יהודה ואצטדיון טדי
- ☐ **סיור פסיפס ירושלמי:** היכרות עם אישים מזרמים שונים שחיים יחד בעיר
- ☐ **סיור בבירה:** מהעירייה, לכנסת, לבית המשפט, לבית ראש הממשלה ולמשכן הנשיא
- ☐ **סיור ששת הימים:** מגבעת התחמושת עד הכותל בעקבות לוחמים
- ☐ **תרבות ואמנות בירושלים:** מוזיאונים, תערוכות ואמנות רחוב בבצלאל וברחבי העיר
- ☐ **סיור קו התפר:** בין מזרח למערב בעיר, נקודות מתח, מפגש ושיתוף פעולה יהודי ערבי

הקרב לא הסתיים כשהתותחים נדמו, הוא הפך חלק מהוויית ולקחיו מתווים את דרכי עד היום. קיוונו שמלחמה זו תביא את השלום המיוחל ושלא תהיינה עוד מלחמות, אבל המציאות טפחה על פנינו. אין לנו ברירה אלא להיות חזקים ומתוחכמים, כי אם לא נהיה חזקים... לא נהיה. התובנה העיקרית שהנחתה את דרכי מאז הקרב היא כי במציאות חיינו בארצנו, עלינו להיות סבלניים וטובים זה אל זה, לתמוך, לעזור, לחזק ולפרגן. רק כך נוכל להעצים את הווייתנו במקום. בגבעת התחמושת גברנו על הירדנים. הם היו חיילים מקצועיים... כלי הנשק שלהם היו טובים משלנו. בכל זאת גברנו עליהם בזכות עוצמת הרוח שלנו. מסיבה זו, חשוב לנו כעם, חשוב לנו כמשפחה, חשוב לנו כיחידים, לזכור כי עוצמתנו ברוחנו.

(יקי חץ, מתוך ספרו: טבילת אש)

יעקב (יקי) חץ (חיימוביץ) יליד 1946. הוא לוחם בצה"ל במילואים שעוטר בעיטור העוז על פעולתו במהלך הקרב על גבעת התחמושת במלחמת ששת הימים. עבד כמהנדס ברפא"ל ועל עבודתו הוענק לו ב-1982 פרס ביטחון ישראל.

לא שאגות ... גם לא 'זעקת הקרב' - לנו זה רגע עמוק עמוק, חרישי, ומסעיר לב ... ממש תחושה פיזית של כיסופי הדורות ... הנה חוזר העם היהודי, הקדום והנצחי, בעוז, בתעצומות נפש באמונתו היוקדת ובכח כיסופי הדורות ... מצליח לקום ולהתרומם מהגלות, מתוך אפר השואה, מתייצב על רגליו - ובמלחמת גבורה שב לחזור ולשלוט בגורלנו כאן במרום הר הבית בירושלים. אנחנו שרים את 'התקווה' בגרונות ניחרים ובדמעות: "התקווה בת שנות אלפיים, להיות עם חפשי בארצנו, ארץ ציון וירושלים".

(יורם זמוש, מתוך ראיון עמו)

יורם זמוש, מפקד פלוגה בזמן הפריצה למתחם הר הבית בששת הימים ומי שהניף את הדגל מעל הכותל המערבי.

על מה נלחמו הלוחמים? מהי המציאות הירושלמית הרצויה שתהווה 'תמונת ניצחון' על פי דבריהם?